

Олена Локшина – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: реформи та інновації у світовому та європейському освітньому просторах в умовах глобалізації та європеїзації у компаративній перспективі, теорія і методологія порівняльної педагогіки..

✉ luve2001@hotmail.com

🆔 <https://orcid.org/0000-0001-5097-9171>

Аліна Джуріло –

кандидат педагогічних наук, доцент, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна; доцент кафедри іноземної філології та перекладу Національного транспортного університету, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: порівняльна педагогіка та міжнародна освіта: освітня політика ЄС у галузі освіти і навчання, освітні реформи та педагогічні інновації, забезпечення якості шкільної освіти, децентралізація управління освітою.

✉ dzhurylo.ap@gmail.com

🆔 <https://orcid.org/0000-0002-5129-6724>

Оксана Максименко – кандидат педагогічних наук, доцент, науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна; доцент кафедри іноземних мов факультету фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: порівняльна педагогіка та міжнародна освіта, питання теорії і практики реформування управління шкільною освітою, інновації та тенденції управління шкільною освітою в європейському та північноамериканському освітньому просторах.

✉ osmaksku@ukr.net

🆔 <https://orcid.org/0000-0003-3951-7923>

Оксана Шпарик –

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: порівняльна педагогіка та міжнародна освіта; освітня політика країн ЄС, США та Китаю; трансформаційні процеси та тенденції розвитку освіти; забезпечення якості освіти.

✉ shparyk.o@gmail.com

🆔 <https://orcid.org/0000-0001-7507-4950>

УДК 37.014.5:061.1ЄС:(477)

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-6-19>

ПІДТРИМКА ЄС ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ І МОЛОДІ В СИСТЕМИ ОСВІТИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ В УМОВАХ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ТА УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Анотація. Статтю присвячено аналізу освітньої політики країн-членів ЄС з питань інтеграції українських дітей-біженців в європейській освітній простір. З'ясовано, що з початком війни росії проти України держави ЄС активно підтримують нашу державу, у тому числі й у галузі освіти. Досліджено модель інтеграції українських дітей-біженців в освітній процес країн-членів ЄС та виявлено, що вона спрямована на задоволення навчальних, соціальних та емоційних потреб. Відповідно до інтеграційної моделі вивчено ключові напрями діяльності, що передбачають зарахування учнів-мігрантів шляхом розширення інфраструктури та усунення можливих перепон; підготовка освітніх закладів та персоналу; адаптація систем освіти до включення українських педагогів; цільові заходи щодо інтеграції дітей-біженців; соціально-психологічна підтримка учнів, їх родин та громад біженців; довгострокові заходи щодо інклюзивної освіти; освіта і догляд для дітей раннього та дошкільного віку. Проаналізовано політичні рішення окремих країн ЄС щодо залучення українських учнів-мігрантів та вчителів до освітнього процесу на місцевому та найвищому рівнях. З'ясовано, що початковий етап інтеграції передбачає оцінювання мовних компетентностей та розробку подальших заходів щодо підтримки учнів з недостатніми мовними навичками. Встановлено, що в окремих країнах ЄС додатково проводиться оцінювання загального рівня навчальних досягнень учнів. Виявлено, що в ситуації з українськими дітьми існує практика оцінювання соціально-психологічних потреб, в окремих країнах розроблено спеціальні інструменти їх задоволення. Визначено, що інтеграція українських дітей в освіту країн ЄС відбувається в таких форматах: окремі класи для учнів-мігрантів, де освітній процес переважно спрямований на опанування мови навчання; окремі класи для учнів-мігрантів з можливістю опанувати окремі дисципліни (мистецтво, музика) в загальних класах; звичайні класи з додатковими мовними курсами для учнів-мігрантів; дистанційне навчання на українських освітніх платформах. Підкреслено, що переважна більшість освітніх систем ЄС підтримує формат звичайного класу, надаючи учням-мігрантам додаткову мовну підтримку. Констатовано, що інтеграційна підтримка спрямована також на педагогічних працівників з України, для яких в країнах ЄС розроблені додаткові правові регулювання найму. Зроблено висновок, що освітня політика ЄС передбачає для дітей-біженців з України можливість інтегруватися в освітній простір країн-членів. Продовження онлайн освіти в Україні є відкритим питанням, яке продовжує розроблятися державами відповідно до національної специфіки.

Ключові слова: освітня політика ЄС, інтеграція в освіту, учні-мігранти, потреби учнів, діти-біженці.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного нападу рф ЄС продемонстрував рішучу підтримку України. Рада ЄС у спільній заяві від 24 лютого 2022 року ([Joint statement by the members of the European Council](#)) рішуче засудила не спровоковану та невинуватену військову агресію росії проти України, підкреслюючи грубе порушення міжнародного права та принципів Статуту ООН. ЄС запевнив у наданні подальшої політичної, фінансової та гуманітарної допомоги (European Council, 2022b).

4 березня 2022 року Рада ЄС затвердила «Імплементційне рішення», що впроваджує тимчасовий захист громадян України, які проживають в Україні та були переміщені, починаючи з 24 лютого 2022 року в результаті військового вторгнення російських збройних сил (Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection). Метою тимчасового захисту є надання притулку переміщеним особам в країнах ЄС та дозволу користуватися узгодженими правами, які охоплюють місце проживання, доступ до ринку праці та житла, медичну допомогу, доступ до освіти для дітей і молоді (European Council, 2022a).

23 березня 2022 року Європейська Комісія опублікувала Повідомлення під назвою «Вітаємо тих, хто тікає від війни в Україні: готовність Європи задовольнити потреби» (Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Welcoming those fleeing war in Ukraine: Readyng Europe to meet the needs), в якому окреслено конкретні заходи для підтримки держав-членів щодо прийому біженців. Особливу увагу приділено питанню організації освіти, оскільки більшість українських дітей, які разом з матерями отримали притулок в країнах Європи, – це діти шкільного віку. Пріоритетом у документі визначено їх інтеграцію до систем освіти країн ЄС, а також мобілізацію вчителів – як місцевих, так і тих, хто сам тікає від війни (European Commission, 2022a).

31 березня 2022 року Європейська Комісія у документі «Політичні рекомендації щодо підтримки включення українських біженців до освіти» (Policy guidance on supporting inclusion of Ukrainian refugees in education: Considerations, key principles and practice) (2022) запропонувала ключові принципи інтеграції українських дітей-біженців до систем освіти держав-членів. «Безпосереднім пріоритетом є створення для дітей-біженців місць, де вони відчують себе в безпеці та мають доступ до освіти, а також умови для подолання психологічних травм й мовних бар'єрів», наголошується в Рекомендаціях. Для цього запропоновано комплексний підхід, що охоплює три виміри:

- навчальні потреби (вивчення мови викладання, надолуження пропущеного, адаптація до нової системи освіти);
- соціальні потреби (спілкування з іншими, у тому числі не-біженцями, відчуття приналежності і зв'язки, розвиток особистості ідентичності);
- емоційні потреби (відчуття безпеки, подолання розлуки/втрати/травми, відновлення самосвідомості, самоконтролю та навичок міжособистісного спілкування) (European Commission, 2022b).

30 червня 2022 року Європейська Комісія оприлюднила робочий документ «Підтримка включення дітей-переселенців з України до освіти: міркування, ключові принципи та практики на 2022/2023 навчальний рік» (Commission Staff Working Document “Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022–2023”) з метою консолідації накопиченого колективного досвіду і знання задля підтримки планування державами-членами діяльності з інтеграції українських дітей на новий 2022/2023 навчальний рік. Орієнтири ЄС ґрунтуються на фундаментальному праві кожної дитини на доступну та якісну освіту (European Commission 2022d).

Отже, ЄС за підтримки держав-членів реалізує цілеспрямовану та комплексну діяльність з інтеграції українських дітей і молоді в освіту Європейської спільноти. Дослідження синергії стратегічних орієнтирів ЄС з успішними практиками країн-членів є актуальним, оскільки за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців станом на серпень 2022 року 6,307,137 біженців зареєструвалися для отримання тимчасового захисту в країнах Європи (UNHCR, 2022).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Від початку повномасштабної війни рф проти України ключові міжнародні організації (ООН, ЮНЕСКО, ОЕСР, ЄС Рада Європи), ґрунтуючись на напрацьованому досвіді функціонування освіти в умовах криз, долучилися до розроблення рекомендацій щодо інтеграції українських дітей та молоді в освітні системи.

ООН зосереджує зусилля на моніторингу ситуації з українськими біженцями (UNHCR, 2022). ЮНЕСКО запропонувала огляд структурованих практик, що застосовують країни з інтеграції українських учнів та студентів в системи освіти і навчання (UNESCO, 2022a; UNESCO, 2022b).

Проблема організації освіти для українських дітей та молоді в країнах, де їхні сім'ї отримали притулок, аналізується ОЕСР в аспектах наслідків масштабної кількості біженців для національних систем освіти, політик з інтеграції української молоді в системи освіти і навчання, підтримки та залучення українських освітян (OECD, 2022a; OECD, 2022b; European Commission, 2022c).

Рада Європи спрямовує зусилля на підтримку мовної інтеграції українців в європейські спільноти (Council of Europe, 2022).

ЄС концентрує зусилля на розробленні дієвих політичних рішень задля інтеграції української молоді в освітні системи держав-членів ЄС (Erasmus+/School Education Gateway, 2022a; Erasmus+/School Education Gateway, 2022b; Erasmus+/School Education Gateway, 2022c; European Commission/Eurydice, 2022; European Commission/European Education Area, 2022; European Committee of the Regions, 2022).

Дослідницькі ініціативи вчених зарубіжжя концентруються навколо таких проблем, як:

- освіта біженців як нагальне питання для розв'язання (Cerna, 2019; de Wal Pastoor, 2016; Koehler, et al., 2022; McBrien, 2022; Harte et al., 2016);
- освіта українських дітей-біженців (Mizzy, 2022; Cerna & McBrien, 2016; OECD, 2022a);
- впливи війни в Україні на особливості освіти біженців у Європі (Morrice, 2022);

Зважаючи на критичну необхідність для України розроблення проблеми освіти в умовах надзвичайних ситуацій, українські дослідники-компаративісти зосереджують увагу на таких питаннях як:

- освіта в умовах криз (Lokshyna & Topuzov, 2021);
- організація освіти в реаліях війни крізь призму рекомендацій міжнародних організацій (Локшина (Ред.), Глушко та ін., 2022; Локшина, Джурило та ін., 2022; Локшина, Глушко та ін., 2022).
- досвід України у навчанні під час війни у вищій освіті (Lavrysh et al., 2022).

Метою цього дослідження є огляд стратегічних орієнтирів ЄС, національних політик та успішних практик держав-членів з інтеграції українських дітей і молоді в європейські системи освіти в умовах повномасштабної війни рф проти України.

Виклад основного матеріалу. Проблема організації освіти в умовах надзвичайних ситуацій і зтяжних криз є важливим напрямом діяльності ЄС. Ключовим принципом, яким керується ЄС, є імператив неперервності освіти. У Висновках Ради «Про освіту в надзвичайних ситуаціях і зтяжних кризах» ([Council Conclusions on Education in Emergencies and Protracted Crises on 26 November 2018](#)) ЄС підтверджує бачення освіти як права людини, що необхідно забезпечувати за будь-яких умов, як основний засіб допомоги дітям та молоді для повної реалізації їхнього потенціалу, зміцнення стійкості особистості, громади та країни, досягнення сталого розвитку та забезпечення мирних, інклюзивних та процвітаючих суспільств (European Council, 2018).

Попри багаторічний досвід діяльності ЄС у царині організації освіти в умовах надзвичайних ситуацій міграція українських дітей в країни ЄС внаслідок війни рф стала серйозним викликом. Травматичний стан, мовний бар'єр, в окремих випадках відсутність документів у дітей-біженців та величезне навантаження на національні системи освіти держав-членів є неповним переліком проблем, з якими стикнувся ЄС. Додатковим викликом став нерівномірний розподіл дітей між країнами та їх недостатнє охоплення шкільною освітою. За даними Європейської Комісії, станом на травень 2022 року найбільша кількість українських дітей перебувала у Польщі (528 110), Німеччині (близько 290 000) та Чехії (70 530). Водночас, в Іспанії, Італії, Румунії, та Словаччині налічувалося від 30 000 та 40 000 українських дітей. У Данії, Греції, Румунії, Хорватії лише близько 30% від загальної кількості дітей відвідували школу, в Австрії, Іспанії, Італії, Нідерландах їх кількість сягала 60% (табл. 1).

Таблиця 1

 Кількість українських дітей-біженців в європейських країнах
 та кількість тих, хто відвідував школу (травень 2022)

	А**	В**		А**	В**
Бельгія (фр.)	5969*	3167	Нідерланди	17380	11450
Бельгія (нім.)	131	112	Австрія	16353	10378
Бельгія (нідерл.)	:	5138	Польща	528110*	194000*
Болгарія	:	805*	Португалія	10350	4350
Чехія	70530	26711	Румунія	36940	2920
Данія	3596	720	Словенія	2100*	868
Німеччина	290000	113584	Словаччина	31081	9732
Естонія	13504	4747	Фінляндія	:	3000*
Ірландія	6376	5843	Швеція	9600*	:
Греція	6000	562			
Іспанія	34881	26298	Албанія	91*	:
Франція	:	15913	Боснія та Герцеговина	:	:
Хорватія	6388	1613	Швейцарія	16500*	:
Італія	38495*	27323*	Ісландія	700*	:
Кіпр	:	246	Ліхтенштейн	66	49
Латвія	:	4173	Чорногорія	514*	289
Литва	15783	8524	Північна Македонія	250*	:
Люксембург	1227	1162	Норвегія	6177	:
Мальта	270	66	Туреччина	:	208

**А – кількість дітей шкільного віку та молоді з України

**В – кількість дітей та молоді з України, які були зараховані до шкіл в країнах ЄС.

Джерело: European Commission/ЕЕСЕА, 2022, р. 9.

Керуючись ідеєю, що залучення біженців до освіти – це не лише навчання, Брюссель запропонував цілісну модель інтеграції українських дітей-біженців в освітній процес (European Commission, 2022d) (рис. 1).

Модель, окрім навчальних, охоплює соціальні та емоційні потреби українських дітей та молоді. Для забезпечення ефективності реалізації моделі державам-членам було запропоновано такі напрями діяльності:

- **зарахування**, що передбачає розширення потужностей інфраструктури; усунення адміністративних, фінансових та інших бар'єрів доступу до освіти; створення тимчасових приймальних класів; оцінювання компетентностей новоприбулих дітей-біженців; доступ до цифрових пристроїв, онлайн інструментів та ресурсів; онлайн освіту в Україні;
- **підготовка закладів освіти та педагогічного персоналу до інтеграції дітей-біженців**, що охоплює набір додаткових викладачів та допоміжного персоналу; співпрацю педагогів через мережу, семінари та багатопрофесійні мережі спільноти практиків; адаптацію до конкретних контекстів наявних методичних вказівок щодо інтеграції дітей-біженців; підготовку керівників шкіл, учителів, тренерів до роботи з дітьми-біженцями та їхніми батьками/опікунами; допоміжні заходи, такі, як психосоціальна підтримка для вчителів для вирішення конкретних кризових потреб освітян та іншого персоналу;

Цілісна модель інтеграції дітей-біженців в освітній процес

Джерело: European Commission, 2022d.

Рис. 1

- **підготовка систем освіти до інтеграції українських вчителів і вихователів дошкільної освіти:** запровадження коротких траєкторій для вчителів-мігрантів з метою набуття ними необхідних знань і кваліфікацій з урахуванням їхнього професійного досвіду; розбудова мереж та професійних спільнот для поширення ефективних практик (зокрема, [eTwinning](#) та [School Education Gateway](#)), розроблення онлайн навчальних та методичних матеріалів та підтримка професійного розвитку освітян українською мовою засобами існуючих платформ у державах-членах ЄС, що розроблені під час пандемії COVID-19 ([School Education Gateway](#) та [Всеукраїнська школа онлайн](#));
- **цільові заходи, що сприяють включенню дітей-біженців до освіти:** засвоєння мови шкільного навчання; збереження набутих мов; диверсифікація підходів та інструментів навчання («змішане навчання»); індивідуальна підтримка навчання; психосоціальна підтримка; зміцнення стійкості та соціальної інтеграції та вирішення проблем психічного здоров'я тих, хто цього потребує; розширення доступу до можливостей неформального навчання;
- **спілкування з сім'ями та громадами біженців, забезпечення міжсекторальної співпраці з зацікавленими сторонами:** інструктивні матеріали, довідкові центри та гарячі лінії; психологічна підтримка; пропагування спільних та мультидисциплінарних підходів; синергія та співпраця з іншими сферами політики;
- **довгострокові заходи щодо сприяння інклюзивній освіті:** інклюзивні педагогічні підходи та навчальні середовища, що ґрунтуються на діалозі з усіма учасниками; ширше багатомовне та полікультурне навчання; запобігання дискримінації та сегрегації;
- **заходи, що стосуються освіти та догляду дітей раннього та дошкільного віку:** фінансова підтримка; інвестування в додаткові місця та набір додаткового персоналу, у тому

числі українського походження; подолання перешкод; цільова підтримка: альтернативні/спеціальні програми (наприклад, ігрові центри, соціальні та медичні служби, громадські центри, ігрові кімнати/заняття у працюючих дошкільних закладах для оволодіння мовою і емоційної підтримки) (European Commission, 2022b).

Ґрунтуючись на запропонованих рекомендаціях, держави-члени розпочали реалізацію національних моделей інтеграції українських дітей-біженців¹. У 2021/2022 н.р. діяльність країн зосереджувалась на таких ключових параметрах, як визначення освітніх та особистісних потреб українських школярів, їх інтеграція в освіту в рамках оптимальних для країн форматів, забезпечення цілісного розвитку учнів, залучення до роботи українських вчителів.

У переважній більшості країн визначення потреб передбачає діагностичне оцінювання мовної компетентності дітей, на основі чого розробляються заходи підтримки тих, хто не володіє або погано володіє мовою навчання:

- у Франції та Швеції діагностичне оцінювання володіння мовою новоприбулих учнів визначено обов'язковим;
- в Ісландії оцінювання освітнього рівня нових учнів, їх мовних навичок передбачено Національним курикулумом для обов'язкових шкіл;
- у Словенії школи проводять діагностичні співбесіди з новачками; такі інтерв'ю проводяться, зокрема, з тими, хто не має формального документа, а також з учнями старших класів середньої школи, щоб оцінити їхні мовні навички.

Деякі країни, окрім визначення рівня володіння новоприбулих мовою, діагностують загальний рівень навченості учнів:

- в Естонії школам рекомендовано проводити вступну співбесіду з учнем для складання індивідуального плану дій. У період адаптації школам пропонується зосередитись на підтримці розвитку загальних компетентностей учнів, щоб відновити навчальну мотивацію та зберегти навички навчання, а також допомогти їм розпочати вивчення естонської мови. Наприкінці адаптаційного періоду проводиться ще одна співбесіда з учнями та їхніми сім'ями для планування продовження навчання.

У ситуації з українськими дітьми деякі країни запровадили практику оцінювання потреб учнів у психологічній та соціальній підтримці:

- у Польщі діагностику особистісних потреб українських учнів проводять психолого-педагогічні консультативні центри та шкільні інспектори;
- в Італії школи заохочують використовувати цільові кошти для надання психологічної допомоги українським учням та їх сім'ям на підставі визначення потреб;
- незважаючи на інституційну автономію в Нідерландах, Міністерство освіти, культури та науки у співпраці з іншими організаціями оприлюднило «Навчальний посібник для дітей та молоді з України», який пропонує експертизу та допомогу щодо шкільної інтеграції дітей та молоді з України.

Водночас, лише в деяких країнах розроблено спеціальні інструменти для допомоги школам визначити тип соціально-психологічної підтримки, яку можуть потребувати діти:

- у Данії та Естонії розроблено керівні принципи проведення співбесіди для визначення освітніх та особистісних потреб новоприбулих учнів та розробки індивідуальних планів підтримки;
- в Ірландії Національна освітньо-психологічна служба Міністерства освіти опублікувала низку порад та допоміжних документів для шкіл, включаючи керівництво для початкових та середніх освітніх закладів щодо визначення особистісних потреб українських дітей та молоді;
- Валенсійська громада Іспанії затвердила протокол зарахування учнів з України, пропонуючи школам конкретні ідеї та ресурси для виявлення особливих потреб новоприбулих дітей;

1) Пропонований у цій статті огляд політик і практик інтеграції українських дітей і молоді в системи освіти держав-членів ґрунтується на джерелах: European Commission, 2022c та OECD, 2022a.

- на Кіпрі розроблено документ «Керівництво із зарахування дітей-мігрантів: перші дні у школі», який містить анкети для оцінювання особистісних навичок учнів.
- Формати інтеграції українських дітей в освіту країн ЄС у 2021/2022 н.р. охоплювали пряму інтеграцію до навчального процесу місцевих шкіл та/або формування в місцевих школах українських класів/груп:
- в Австрії, німецькомовній громаді Бельгії, в Греції, на Кіпрі та Мальті, в Люксембурзі, Нідерландах, Північній Македонії та Фінляндії на найвищому політичному рівні було рекомендовано зараховувати новоприбулих учнів в окремі класи (на 1–2 роки). У рамках цього підходу основна увага зосереджувалася на опанування мови шкільного навчання;
- у Нідерландах та Фінляндії у рамках цього підходу рекомендовано використовувати рідну мову (українську) для викладання навчальних предметів. Учні, які навчаються в окремих класах, проводять певний час (один день на тиждень або вивчаючи певні шкільні предмети, такі, як мистецтво, музика чи спорт) у звичайних класах з однолітками.

Частина країн (Данія, Ісландія, Норвегія, Швеція) не приймали жодних політичних рішень на національному рівні, які б сприяли вибору школами конкретного підходу щодо інтеграції новоприбулих учнів-біженців. Це пов'язано з тим, що у цих країнах місцеві органи влади та/або школи мають право самостійно ухвалювати рішення щодо оптимального формату шкільної інтеграції. Зокрема, в інтересах учня в Данії, Швеції та Норвегії можуть бути організовані окремі класи, зосереджені на викладанні мови освітнього процесу в поєднанні з уроками у звичайних класах. Парламентом Данії ухвалено декілька спеціальних законів, що надають муніципалітетам гнучкість щодо навчання біженців з України, включаючи можливість викладання українською та англійською мовами.

Як засвідчують висновки Звіту Eurydice, інтеграційна модель окремого класу викликала занепокоєння країн щодо ефективності такої інтеграції, особливо якщо у цих окремих середовищах учні проводять багато часу. Модель прямої інтеграції розглядається успішнішою за умови, якщо вона супроводжується заходами підтримки включно із залученням належним чином підготовлених вчителів, іншого спеціалізованого персоналу.

Результати 2021/2022 н.р. засвідчили, що формат прямої інтеграції, який передбачає навчання учнів-мігрантів спільно з іншими школярами того ж віку у звичайних класах паралельно з отриманням інтенсивної підтримки для опанування мови навчання, визначено перспективним для систем освіти держав-членів. Інтенсивна мовна підтримка може організовуватися у невеликих групах впродовж навчального дня або у позашкільний час. Новоприбулим учням також доступні інші заходи підтримки, а саме: коригувальне навчання, допомога в підготовці до уроків або домашніх завдань, логопедична та соціально-психологічна підтримка. Такі заходи надають професіонали: додаткові вчителі, вчителі української мови, асистенти вчителів, наставники, перекладачі, посередники, консультанти, психологи:

- у Німеччині Постійна наукова комісія Постійної конференції міністрів освіти та культури земель видала вказівку щодо підтримки дітей та молоді з України для сприяння швидкій інтеграції учнів у звичайні класи, особливо в початковій школі та молодші класи середньої школи.
- в Іспанії теж на найвищому рівні сприяють інтеграції новоприбулих учнів у звичайні класи, особливо якщо вони перебувають індивідуально. Розроблено національний план освіти українських учнів, щоб забезпечити наявність достатньої кількості педагогічних кадрів, які надають учням необхідні заходи підтримки.

Ще однією можливістю для українських учнів, яку забезпечували країни ЄС в 2021/2022 н.р., є навчання в українській школі онлайн. Вимога очного навчання у місцевих школах є загально визнаною – очне навчання надає учням можливість вивчати мови країн перебування та отримувати соціально-психологічну підтримку, що сприяє інтеграції дітей та молоді в суспільне життя приймаючої країни. Водночас, онлайн навчання розглядається країнами ЄС важливим в аспекті підтримки зв'язку з мовою і культурою. У більшості країн підтримка онлайн навчан-

ня дітей-біженців з України передбачає забезпечення органами управління освітою школам та українським учням доступу до навчальних онлайн-платформ, що надає Міністерством освіти і науки України. Також така підтримка передбачає надання інформації та матеріалів на спеціальних веб-сайтах (у Фінляндії), місцях для онлайн-навчання (спеціальні класні кімнати в освітніх округах на Кіпрі) або комп'ютерах (широкомасштабне надання обладнання в Австрії та Польщі). Німеччина та Італія надають підтримку на найвищому рівні для синхронного онлайн навчання за допомогою відеоконференцій, щоб українські учні середньої школи могли брати участь у навчанні та випускних іспитах. Водночас у Франції та Нідерландах онлайн навчання проводилося лише в позаурочний час.

Освітня політика більшості країн-членів ЄС також орієнтована на підтримку соціального, емоційного та психологічного здоров'я учнів:

- у Данії, Естонії, Литві, Нідерландах, Фінляндії, Швеції, Чорногорії, на Мальті фізичний та соціально-емоційний розвиток учня нарівні з розумовим визначено метою навчання в навчальних планах/керівних документах;
- в Албанії, Румунії, на Кіпрі фізичний та соціально-емоційний розвиток учня є темою окремого навчального предмету;
- у Чехії – викладається в рамках міжпредметної теми;
- в Ірландії, Іспанії, Франції, Латвії, Польщі, Словенії та Швейцарії в межах підготовки вчителів, вивчається тема психологічного здоров'я, присвячена особливому досвіду та потребам учнів-біженців з України. Зміст таких програм зосереджено на розвиткові розуміння вчителями джерел та впливу стресу, а також на травмах дітей та молодих людей, та на здатності вчителя підтримувати їх у таких ситуаціях;
- у Латвії підготовка вчителів із соціального, емоційного та психологічного благополуччя учнів, у тому числі з України, передбачає також інструмент цифрової підтримки та роздуми про власний соціальний та емоційний стан;
- у Люксембурзі, Словаччині, Чехії, Хорватії вчителі отримують підтримку в роботі зі сприяння соціальному, емоційному та психологічному благополуччю учнів за допомогою практичних посібників, рекомендацій, інших матеріалів.

Важливим напрямом роботи країн ЄС в рамках інтеграції українських дітей є співпраця з українськими вчителями. Більшість країн затвердили спеціальні закони, які дозволяють школам наймати українців учителями або асистентами, особливо для роботи в окремих класах чи групах, де навчаються учні з України. Українські педагоги також можуть допомагати вчителям у звичайних класах або працювати на інших посадах, таких, як спеціальний педагог, шкільний психолог чи логопед (Естонія, Литва), координатор адаптації чи навчання (Чехія, Естонія), лінгвокультурний посередник (Італія).

Національна освітня політика багатьох країн орієнтована на спрощення процедури визнання кваліфікації вчителів та інших працівників освіти з України, які отримали тимчасовий захист відповідно до Директиви ЄС (франкомовна громада Бельгії, Естонія, Ірландія, Люксембург) або гнучкість у застосуванні мовних вимог. Останнє означає, що освітяни з України, які не відповідають мовним вимогам, усе ж можуть бути працевлаштовані на певний час:

- у Литві вчителі з України не зобов'язані володіти литовською мовою протягом перших двох років роботи;
- в Естонії та Польщі організують спеціальні навчальні курси, щоб сприяти засвоєнню українськими освітянами мови навчання;
- в Іспанії, де державні школи не можуть наймати вчителів безпосередньо, Міністерство освіти та професійної підготовки оголосило конкурс на посаду 200 асистентів української мови. Ці помічники з мовного навчання будуть розподілені по школах у різних автономних громадах відповідно до потреб;
- у Португалії школи можуть налагоджувати партнерство з українськими асоціаціями з метою підтримки викладацької діяльності (OECD, 2022b).

В аспекті дискусії слід наголосити, що в умовах системної підтримки ЄС незалежності України та інтеграції українських дітей в освіту держав-членів, відкритим залишається проблема синхронізації такої інтеграції з продовженням українськими дітьми навчання в українській школі. Як засвідчують висновки звіту, формати навчання в українській школі в країнах ЄС у 2021/2022 н.р. передбачали додаткові/позакласні заняття, покликані забезпечувати зв'язок з Україною та українською мовою в рамках ключового формату інтеграції в національні системи освіти. Такі формати не завжди співпадали з очікуваннями українських сімей-біженців, про що свідчать дані, наведені у таблиці 1, які демонструють розрив між кількістю українських-дітей-біженців в ЄС та кількістю тих, хто відвідував школи в державах-членах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підтримка ЄС інтеграції українських дітей і молоді в освіту держав-членів є комплексною. Вона охоплює політичні рекомендації Брюсселя і держав-членів, фінансову підтримку ЄС, імплементаційні моделі, що реалізують держави-члени на національному, регіональному, місцевому та шкільному рівнях.

В умовах різної кількості українських дітей-біженців в країнах ЄС та багатомірності національних систем освіти і навчання держав-членів характер підтримки варіюється. Спільними визначено такі ключові параметри, як визначення освітніх та особистісних потреб українських школярів, їх інтеграція в освіту в рамках оптимальних для країн форматів, забезпечення цілісного розвитку учнів, залучення до роботи українських учителів.

Інтеграційні моделі є відкритими для вдосконалення. З метою забезпечення ефективності інтеграції країнами ЄС передбачено розширення потужностей освітньої інфраструктури, усунення бар'єрів доступу до освіти; підготовку освітян до інтеграції дітей-біженців; адаптацію систем освіти до інтеграції українських учителів і вихователів, запровадження для них коротких траєкторій для набуття необхідних знань і кваліфікацій; упровадження цільових заходів, що сприяють залученню дітей-біженців до освіти тощо.

Водночас важливим для українських школярів є продовження навчання за освітніми стандартами, програмами і підручниками української школи, що забезпечує зв'язок з українською мовою та Батьківщиною, тим більше, що відповідно до заяви освітнього омбудсмена Сергія Горбачова переважна більшість українських сімей планує повертатися в Україну після покращення безпекової ситуації (Гусева, 2022). Тому наукова проблема синхронізації навчання українських дітей у звичайних класах шкіл держав-членів з продовженням навчання в українських школах є перспективною для подальших досліджень.

Використані джерела

- Гусева, С. (2022, Серпень 16). *Деякі держави змушують українських дітей покинути українські школи: омбудсмен розповів деталі*. 24 канал. https://24tv.ua/deyakih-krayinah-ukrayinskih-ditey-vimagayut-zabrati-dokumentu_n2131329
- Локшина, О., Глушко, О., Джурило, А., Кравченко, С., Максименко, О., Нікольська, Н., & Шпарик, О. (2022). Організація освіти в умовах війни: рекомендації міжнародних організацій. *Український Педагогічний журнал*, (2), 5–18. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-5-18>
- Локшина, О. (Ред.), Глушко, О., Джурило, А., Кравченко, С., Максименко, О., Нікольська, Н., & Шпарик, О. (2022). *Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти: оглядове видання* (О. Топузов, О. Локшина, Ред.). Педагогічна думка. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55>
- Локшина, О., Джурило, А., Нікольська, Н., & Шпарик, О. (2022). Підтримка України науковою спільнотою світу. *Український Педагогічний журнал*, (1), 7–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-7-17>
- Cerna, L. (2019). *Refugee education: Integration models and practices in OECD countries*. OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/a3251a00-en>
- Cerna, L., McBrien, J. (2022, April 8). Supporting Ukrainian refugee students. <https://oecdeditoday.com/supporting-refugee-students-ukraine/>
- Council of Europe. (2022). Council of Europe tools to help those providing language support to children arriving from Ukraine. <https://www.coe.int/en/web/language-support-for-adult-refugees/language-support-to-children>

- de Wal Pastoor, L. (2016). Rethinking Refugee Education: Principles, Policies and Practice from a European Perspective. In *Annual Review of Comparative and International Education 2016, International Perspectives on Education and Society*. Emerald Group Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/s1479-367920160000030009>
- Erasmus+/School Education Gateway. (2022a). *Education and support for Ukrainian refugees*. Europe's online platform for school education. <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/latest/news/education-support-ua-refugees.htm>
- Erasmus+/School Education Gateway.(2022b). *Recognition of qualifications of Ukrainian school pupils*. Europe's online platform for school education. <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/latest/news/recognition-qualifications-ua.htm>
- Erasmus+/School Education Gateway.(2022c). *Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022–2023*. Europe's online platform for school education. <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/publications/practical-manual-on-refugees.htm>
- European Commission. (2022a). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Welcoming those fleeing war in Ukraine: Readyng Europe to meet the needs*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52022DC0131>
- European Commission. (2022b). *Policy guidance on supporting inclusion of Ukrainian refugees in education*. https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/files/news/Policy_guidance_Ukraine_schools.pdf
- European Commission. (2022c). *Supporting refugee learners from Ukraine in higher education in Europe 2022*. https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-07/Supporting_refugee_learners_from_Ukraine_in_higher_education_in_Europe.pdf
- European Commission. (2022d). *Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022–2023*. <https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/files/SWD-2022-185-inclusion-displaced-children-Ukraine-in-education.pdf>
- European Commission/EECEA. (2022). *Supporting refugee learners from Ukraine in schools in Europe*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/066388>
- European Commission/European Education Area. (2022). *Teachers for refugee students – EU Education Solidarity Group for Ukraine reports first outputs on measures for schools*, <https://education.ec.europa.eu/it/node/2047>
- European Commission/Eurydice. (2022). *How Member States are supporting Ukrainian refugee learners: Eurydice reports review policies and measures*. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/how-member-states-are-supporting-ukrainian-refugee-learners-eurydice-reports-review-policies>
- European Committee of the Regions. (2022). *Ukraine and EU local leaders join forces to offer summer camps for thousands of children*, <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/ukraine-summer-camps.aspx>
- European Council. (2018). *Council conclusions of 26 November 2018 on education in emergencies and protracted crises*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14719-2018-INIT/en/pdf>
- European Council. (2022a). Council implementing decision (EU) 2022/382 of 4 march 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of article 5 of directive 2001/55/ec, and having the effect of introducing temporary protection. *OJ, L 71*, 1–6. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3A0J.L_2022.071.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2022%3A071%3ATOC
- European Council. (2022b). *Joint statement by the members of the European Council*. The official website of the Council of the EU and the European Council. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/joint-statement-by-the-members-of-the-european-council-24-02-2022/>
- Harte, E., Herrera, F., & Stepanek, M. (2016). Education of EU migrant children in EU Member States. <https://doi.org/10.7249/RR1715>
- Koehler, C., Palaiologou, N., and Brussino, O. (2022). *Holistic refugee and newcomer education in Europe: Mapping, upscaling and institutionalising promising practices from Germany, Greece and the Netherlands*. OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/9ea58c54-en>
- Lavrysh, Yu., Lytovchenko, I., Lukianenko, V., Golub, T. (2022). Teaching during the wartime: Experience from Ukraine. *Educational Philosophy and Theory*. <https://doi.org/10.1080/00131857.2022.2098714>

- Lokshyna, O. & Topuzov, O. (2021). COVID-19 and education in Ukraine: Responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*, 1(39), 207–230. <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>
- McBrien, J. (2022). *Social and emotional learning (SEL) of newcomer and refugee students: Beliefs, practices and implications for policies across OECD countries*. OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/a4a0f635-en>
- Mizzy, S. (2022). *Ukrainian children in Portugal receive children's and school books*. <https://europe-cities.com/2022/04/01/ukrainian-children-in-portugal-receive-childrens-and-school-books/>
- Morrice, L. (2022). Will the war in Ukraine be a pivotal moment for refugee education in Europe? *International Journal of Lifelong Education*, 41(3), 251–256. <https://doi.org/10.1080/02601370.2022.2079260>
- OECD. (2022a). *Supporting refugee students from Ukraine in host countries*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b02bcaa7-en>
- OECD. (2022b). *The Ukrainian Refugee Crisis: Support for teachers in host countries*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/546ed0a7-en>
- UNESCO. (2022, March 24). *Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students*. Retrieved August 14, 2022, from <https://www.unesco.org/en/articles/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>
- UNESCO. (2022, March 26). *Portugal's education responses to the influx of Ukrainian students*. Retrieved August 14, 2022, from <https://www.unesco.org/en/articles/portugals-education-responses-influx-ukrainian-students>
- UNHCR. (2022). *Ukraine Refugee Situation*. Operational Data Portal. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

References

- Cerna, L. (2019). *Refugee education: Integration models and practices in OECD countries*. OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/a3251a00-en>
- Cerna, L., McBrien, J. (2022, April 8). Supporting Ukrainian refugee students. <https://oecdeditoday.com/supporting-refugee-students-ukraine/>
- Council of Europe. (2022). Council of Europe tools to help those providing language support to children arriving from Ukraine. <https://www.coe.int/en/web/language-support-for-adult-refugees/language-support-to-children>
- de Wal Pastoor, L. (2016). Rethinking Refugee Education: Principles, Policies and Practice from a European Perspective. In *Annual Review of Comparative and International Education 2016, International Perspectives on Education and Society*. Emerald Group Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/s1479-367920160000030009>
- Erasmus+/School Education Gateway. (2022a). *Education and support for Ukrainian refugees*. Europe's online platform for school education. <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/latest/news/education-support-ua-refugees.htm>
- Erasmus+/School Education Gateway.(2022b). *Recognition of qualifications of Ukrainian school pupils*. Europe's online platform for school education. <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/latest/news/recognition-qualifications-ua.htm>
- Erasmus+/School Education Gateway.(2022c). *Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022–2023*. Europe's online platform for school education. <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/publications/practical-manual-on-refugees.htm>
- European Commission. (2022a). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Welcoming those fleeing war in Ukraine: Ready Europe to meet the needs*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52022DC0131>
- European Commission. (2022b). *Policy guidance on supporting inclusion of Ukrainian refugees in education*. https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/files/news/Policy_guidance_Ukraine_schools.pdf
- European Commission. (2022c). *Supporting refugee learners from Ukraine in higher education in Europe 2022*. https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-07/Supporting_refugee_learners_from_Ukraine_in_higher_education_in_Europe.pdf

- European Commission. (2022d). *Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022–2023*. <https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/files/SWD-2022-185-inclusion-displaced-children-Ukraine-in-education.pdf>
- European Commission/EECEA. (2022). *Supporting refugee learners from Ukraine in schools in Europe*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/066388>
- European Commission/European Education Area. (2022). *Teachers for refugee students – EU Education Solidarity Group for Ukraine reports first outputs on measures for schools*, <https://education.ec.europa.eu/it/node/2047>
- European Commission/Eurydice. (2022). *How Member States are supporting Ukrainian refugee learners: Eurydice reports review policies and measures*. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/how-member-states-are-supporting-ukrainian-refugee-learners-eurydice-reports-review-policies>
- European Committee of the Regions. (2022). *Ukraine and EU local leaders join forces to offer summer camps for thousands of children*, <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/ukraine-summer-camps.aspx>
- European Council. (2018). *Council conclusions of 26 November 2018 on education in emergencies and protracted crises*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14719-2018-INIT/en/pdf>
- European Council. (2022a). Council implementing decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of article 5 of directive 2001/55/ec, and having the effect of introducing temporary protection. *OJ, L 71*, 1–6. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.071.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2022%3A071%3ATOC
- European Council. (2022b). *Joint statement by the members of the European Council*. The official website of the Council of the EU and the European Council. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/joint-statement-by-the-members-of-the-european-council-24-02-2022/>
- Harte, E., Herrera, F., & Stepanek, M. (2016). Education of EU migrant children in EU Member States. <https://doi.org/10.7249/RR1715>
- Husieva, C. (2022, August 16). *Deiaki derzhavy zmushuiut ukrainskykh ditei pokynuty ukrainski shkoly: ombudsmen rozpoviv detali*. 24 kanal. https://24tv.ua/deyakh-krayinah-ukrayinskih-ditey-vimagayut-zabrati-dokumenty_n2131329
- Koehler, C., Palaiologou, N., and Brussino, O. (2022). *Holistic refugee and newcomer education in Europe: Mapping, upscaling and institutionalising promising practices from Germany, Greece and the Netherlands*. OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/9ea58c54-en>
- Lavrysh, Yu., Lytovchenko, I., Lukianenko, V., Golub, T. (2022). Teaching during the wartime: Experience from Ukraine. *Educational Philosophy and Theory*. <https://doi.org/10.1080/00131857.2022.2098714>
- Lokshyna, O. (Ped.), Hlushko, O., Dzhurylo, A., Kravchenko, S., Maksymenko, O., Nikolska, N., & Shparyk, O. (2022). *Osvita v realiiakh viiny: oriientyry mizhnarodnoi spilnoty: ohliadove vydannia* (O. Topuzov, O. Lokshyna, Red.). Pedahohichna dumka. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55>
- Lokshyna, O. and Topuzov, O. (2021). COVID-19 and education in Ukraine: Responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*, 1(39), 207–230. <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>
- Lokshyna, O., Dzhurylo, A., Nikolska, N., & Shparyk, O. (2022). Pidtrymka Ukrainy naukovoii spilnotoi svitu. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, (1), 7–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-7-17>
- Lokshyna, O., Hlushko, O., Dzhurylo, A., Kravchenko, S., Maksymenko, O., Nikolska, N., & Shparyk, O. (2022). Orhanizatsiia osvity v umovakh viiny: rekomendatsii mizhnarodnykh orhanizatsii. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, (2), 5–18. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-5-18>
- McBrien, J. (2022). *Social and emotional learning (SEL) of newcomer and refugee students: Beliefs, practices and implications for policies across OECD countries*. OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/a4a0f635-en>
- Mizzy, S. (2022). *Ukrainian children in Portugal receive children's and school books*. <https://europe-cities.com/2022/04/01/ukrainian-children-in-portugal-receive-childrens-and-school-books/>
- Morrice, L. (2022). Will the war in Ukraine be a pivotal moment for refugee education in Europe? *International Journal of Lifelong Education*, 41(3), 251–256. <https://doi.org/10.1080/02601370.2022.2079260>
- OECD. (2022a). *Supporting refugee students from Ukraine in host countries*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b02bcaa7-en>

- OECD. (2022b). *The Ukrainian Refugee Crisis: Support for teachers in host countries*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/546ed0a7-en>
- UNESCO. (2022a, March 24). *Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students*. Retrieved August 14, 2022, from <https://www.unesco.org/en/articles/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>
- UNESCO. (2022b, March 26). *Portugak's education responses to the influx of Ukrainian students*. Retrieved August 14, 2022, from <https://www.unesco.org/en/articles/portugals-education-responses-influx-ukrainian-students>
- UNHCR. (2022). *Ukraine Refugee Situation*. Operational Data Portal. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Olena Lokshyna, Dr. Sc. in Education, Professor, Corresponding Member of the NAES of Ukraine, Head of the Comparative Education Department, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine. **Research interests:** reforms and innovations in the world and European educational spaces under globalization and Europeanization in a comparative perspective, theory and methodology of comparative education.

Alina Dzhurylo, PhD in Education, Ass. Prof., Senior Researcher, Research Fellow of the Comparative Education Department, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine, Assistant Professor of the Department of Foreign Philology and Translation, National Transport University. **Research interests:** comparative and international education: EU education policy in the field of education and training, educational reforms and pedagogical innovations, ensuring the quality of school education, decentralization of education management.

Oksana Maksymenko, PhD in Education, Ass. Prof., Research Fellow of the Department of the Comparative Pedagogy, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine; Associate Professor of Foreign Languages, Vadym Hetman Kyiv National University of Economics, Kyiv, Ukraine. **Research interests:** comparative and international education, issues of theory and practice of reforming school education management, innovations and trends in school education management in European and North American educational spaces.

Oksana Shparyk, PhD in Education, Ass. Prof., Senior Researcher, Research Fellow of the the Comparative Education Department, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine. **Research interests:** comparative and international education; educational policy of the EU, USA and China; transformational processes and trends in education development; ensuring the quality of education.

THE EU SUPPORT FOR THE INTEGRATION OF THE UKRAINIAN CHILDREN AND YOUTH INTO THE SYSTEMS OF EDUCATION AND TRAINING OF THE MEMBER-STATES UNDER CONDITIONS OF RUSSIAN FEDERATION WAR AGAINST UKRAINE: STRATEGIC GUIDELINES AND SUCCESSFUL PRACTICES

The article is devoted to the analysis of EU countries educational policy on the integration of Ukrainian refugee children into the European educational system. It was found out that since the start of russia war against Ukraine, the EU states have been actively supporting our country, including in the field of education. The model of Ukrainian refugee children integration into the educational process of the EU member states was studied and it was found that the model is aimed at meeting educational, social and emotional needs. In accordance with the integration model, it was researched the key activities, which involve the enrollment of migrant students by expanding the infrastructure and eliminating possible obstacles; preparation of educational institutions and school staff training; adaptation of education systems for the inclusion Ukrainian teachers; targeted interventions for the integration of refugee children; psychosocial support for students, their families and refugee communities; long-term activities for inclusive education; early childhood education and care. It was analyzed the political decisions of some EU countries regarding the inclusion of Ukrainian migrant students and teachers at the local and highest policy levels. There is evidence that the initial stage of integration involves the assessment of

language competences and the development of further activities to support students with insufficient language skills. It has been established that in some EU countries an assessment of the general level of students' educational achievements is additionally carried out. It was revealed that there is a practice of assessing psychosocial needs in the case of Ukrainian children; in some countries special tools for their satisfaction have been developed. It was determined that the integration of Ukrainian children into the EU countries education systems takes place in the following ways: separate classes for migrant students, where the educational process is mainly aimed at learning the language of study; separate classes for migrant students with the opportunity to attend some subjects (art, music) in general classes; regular classes with additional language courses for migrant students; distance learning on Ukrainian educational platforms. It is emphasized that the vast majority of EU education systems support the regular classroom format, providing migrant students with additional language support. It was established that integration support is also aimed at Ukrainian teachers and ECEC staff, for whom it was developed additional legal regulations of employment in EU countries. It was concluded that the EU education policy provides the opportunity for refugee children from Ukraine to integrate into the European educational area. Continuation the distant mode of education in Ukraine is an open issue that is still being developed by EU states in accordance with national specifics.

Keywords: EU educational policy, integration in education, migrant students, students' needs, refugee children.